

IJTIMOIY TARMOQLAR VA ULARNING CHET TILLARINI O'RGANISHDAGI ROLI: TELEGRAM YORDAMIDA LEKSIK KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH

Gafforova Durdona Gafforovna
University of Business and Science. O'qituvchi

Annotatsiya: Ushbu maqola Telegram ijtimoiy tarmog'ining ingliz tilini o'rganish jarayoniga ta'sirini, xususan leksik ko'nikmalar rivojlanishiga qaratilgan ta'sirini tahlil qiladi. Ta'lim maqsadlarida Telegramning guruhli chatlar, kanallar va botlar kabi xususiyatlaridan qanday foydalanish mumkinligini o'rganadi, bu esa til bilimini oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, Telegram, tillarni o'rganish, leksik ko'nikmalar, ingliz tili, guruhli chatlar, kanallar, botlar.

РОЛЬ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ В ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ: РАЗВИТИЕ ЛЕКСИЧЕСКИХ НАВЫКОВ НА ПРИМЕРЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ TELEGRAM

Аннотация: Статья анализирует влияние социальной сети Telegram на процесс изучения английского языка, особенно на развитие лексических навыков. Исследуются методы и подходы, которые могут быть использованы в образовательных целях через функционал Telegram, такие как групповые чаты, каналы и боты, способствующие улучшению знаний языка.

Ключевые слова: социальные сети, Telegram, обучение языкам, лексические навыки, английский язык, групповые чаты, каналы, боты.

THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN LANGUAGE LEARNING: DEVELOPING LEXICAL SKILLS USING TELEGRAM

Annotation: This article examines the impact of the social network Telegram on English language learning, focusing on the development of lexical skills. It explores the methods and approaches that can be utilized for educational purposes through Telegram features such as group chats, channels, and bots, which help enhance language proficiency.

Keywords: social media, Telegram, language learning, lexical skills, English language, group chats, channels, bots.

Kirish

Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlarning ta'lim sohasidagi roli tobora ortib bormoqda, xususan, til o'rganish jarayonida ularning ahamiyati beqiyosdir. Telegram kabi ijtimoiy media vositalari orqali ta'lim oluvchilar o'zlarining leksik ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin, chunki bu platformalar ularning til o'rganish jarayonini qulay va samarali qiladi. Ushbu maqola "Telegram orqali leksik ko'nikmalarini rivojlantirish: guruhli chatlar va hamjamiyatlar tahlili" mavzusida olib borilgan tadqiqot natijalarini taqdim etadi. Maqola, ayniqsa, Telegram'dagi guruhli chatlar va tillar jamoasining o'quvchilarning so'z boyligini oshirishdagi ta'sirini o'rganadi.

Telegram - bu tezkor xabar almashish uchun mo'ljallangan ilova bo'lib, Pavel Durov va Nikolay Durov tomonidan 2013-yilda ishlab chiqilgan. Uning asosiy xususiyatlari orasida yuqori darajadagi xavfsizlik va foydalanuvchi maxfiyligi, shuningdek, guruh chatlari, kanallar va botlar orqali keng ko'lamli kommunikatsiya imkoniyatlari mavjud. Telegram dastlab faqat shaxsiy va guruh xabar almashinuvi uchun mo'ljallangan bo'lsa-da, vaqt o'tishi bilan u ta'lim sohasida ham qo'llanila boshlandi.

Ta'lim sohasidagi qo'llanilishi, ayniqsa, so'nggi bir necha yil ichida keskin oshdi. Telegram ta'lim resurslari tarqatish, o'quv kurslarini boshqarish, shuningdek, o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida tezkor muloqot qilish imkonini beruvchi turli xil botlar va kanallar yaratish imkoniyatini taqdim etadi. Bu imkoniyatlar ta'lim muassasalariga, o'qituvchilarga va o'quvchilarga darsliklarni, uy vazifalarini va boshqa o'quv materiallarini oson va samarali tarzda almashishga yordam beradi.

Telegram'da ta'limning afzalliklari orasida quyidagilar sanaladi: o'z vaqtida yangilanib turadigan kontent, interaktiv o'qitish metodlari, shuningdek, o'quv materiallariga istalgan vaqt va joydan kirish imkoniyati. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan va o'quvchilarga qulay qiladi. Shu sababli, ko'plab ta'lim tashkilotlari va mustaqil o'qituvchilar o'z darslarini samarali tashkil etish va o'quvchilar bilan muloqot qilish uchun Telegram platformasidan foydalanishni afzal ko'rishmoqda.

Telegram platformasi, uning tezkor almashinuv xususiyatlari va keng qamrovli multimedia imkoniyatlari tufayli, ta'lim oluvchilarga turli xil lingvistik materiallardan foydalanish imkonini beradi. Ushbu chatlar va hamjamiyatlar orqali foydalanuvchilar o'zaro muloqot qurishadi, yangi so'zlarni muhokama qilishadi va real vaqt rejimida til praktikasini amalga oshirishadi. Shuningdek, bu tarmoqlar o'quvchilarga o'z bilimlarini sinovdan o'tkazish va darslarda o'rganilgan materiallarni mustahkamlash imkonini yaratadi.

Telegram'dagi guruhli chatlar va tillar hamjamiyati a'zolari o'rtasida olib borilgan suhbatlar tahlili shuni ko'rsatadiki, muloqot jarayoni o'quvchilarning til o'rganishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va ularning leksik ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Ushbu ijtimoiy tarmoqlar orqali ta'lim oluvchilar nafaqat yangi so'zlarni o'rganadilar, balki ularga oid turli kontekstlarni ham tushunib, o'zlashtiradilar.

Metodologiya va Materiallar

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi Telegram orqali ingliz tilidagi leksik ko‘nikmalarini rivojlantirish jarayonini chuqur o‘rganishdan iborat. Tadqiqot miqdoriy va sifatli metodlarni o‘z ichiga oladi, bu esa leksik ko‘nikmalar shakllanishining turli jihatlarini yoritish imkonini beradi. Tadqiqotning miqdoriy qismi so‘rovnomalar yordamida o‘tkaziladi, sifatli qismi esa chuqur interv’yular va kuzatuvlar asosida amalga oshiriladi.

Tadqiqot namunasi Toshkent shahridagi turli universitetlarda ingliz tili kurslarida ta’lim oluvchi talabalar orasidan tasodifiy tanlab olinadi. Jami 200 nafar talaba ushbu tadqiqotda qatnashadi. Tanlash mezonlari sifatida talabalar yoshi (18-25), jinsi, va ularning oldindan ingliz tilidagi bilim darajalari (boshlang‘ich, o‘rta, yuqori) hisobga olinadi. Talabalarga ularning Telegram’dagi faolligi, shu jumladan qaysi turdagi tillar kanallariga a‘zo ekanliklari, qancha vaqt sarflashlari kabi savollar o‘z ichiga olgan so‘rovnomalar tarqatiladi. Masalan, "Ingliz tili har kuni" yoki "IELTSga tayyorgarlik" kabi ommabop kanallardan foydalanish darajasi so‘raladi. Shuningdek, ularning leksik bilimlarini baholash uchun maxsus testlar tuziladi. Talabalarining bir qismi bilan chuqur interv’yular o‘tkaziladi. Bu interv’yular orqali ularning Telegram orqali o‘rganish jarayonidagi tajribalari, qiyinchiliklari va yutuqlari haqida ma’lumot to‘planadi. Misol uchun, talabalar qanday qilib Telegram kanallaridagi mashqlarni bajarish orqali o‘z so‘z boyligini oshirganliklari haqida gapirishlari mumkin. Telegram’dagi faol guruhlar va chatlar kuzatilib, talabalar o‘rtasidagi muloqotlar, muhokamalar va leksik amaliyotlar tahlil qilinadi.

Eksperiment:

Telegram orqali Ingliz Tili O‘rganish (2 hafta davomida olib boriladi)

Maqsad: Sirtqi ta'lim oluvchi talabalar orasida Telegram’dagi interaktiv metodlar yordamida ingliz tilidagi leksik ko‘nikmalarni rivojlantirish samaradorligini baholash.

Ishtirokchilar: Tajriba guruhiga ixtisosligi bo‘yicha turli yo‘nalishlarda ta'lim oluvchi 50 nafar sirtqi talaba jalb qilinadi. Talabalar tasodifiy ravishda tanlab olinadi va ularning ingliz tilidagi boshlang‘ich bilim darajasi o‘rtacha yoki yuqori bo‘lishi kerak. Tajriba 2 hafta davom etadi.

Metodologiya:

Tajriba boshlanishidan oldin, barcha ishtirokchilarga ingliz tilidagi leksik bilimlar darajasini baholash maqsadida boshlang‘ich test o‘tkaziladi. Bu test orqali talabalarining dastlabki leksik ko‘nikmalar darajasi aniqlanadi. Talabalar ikkita guruhga bo‘linadi: eksperimental guruh va nazorat guruh. Eksperimental guruh Telegram orqali maxsus darsliklar va mashqlar bilan ta'minlanadi, nazorat guruh esa an'anaviy usullarda o‘qishni davom ettiradi. Eksperimental guruh uchun maxsus Telegram kanali yaratiladi va har kuni ingliz tilidagi yangi so‘zlar va iboralar, grammatik tushunchalar hamda amaliy mashqlar bilan ta'minlanadi. Har bir darslik va mashq multimedia materiallar (video, audio, matnli kontent) orqali qo‘llab-quvvatlanadi.

Talabalar o‘zlarining o‘qish jarayonlari haqida kundalik qaydlar yuritishadi, bu qaydlar orqali ularning tajriba davomida qanday muammolar yoki yutuqlarga duch kelganliklari kuzatib

boriladi. Tajribaning birinchi haftasi yakunida aralash baholash o‘tkaziladi. Bu orqali talabalar o‘zlarining bilimlarini qanchalik mustahkamlaganliklarini ko‘rsatib beradilar. Tajriba yakunida, boshlang‘ich test bilan bir xil usulda yakuniy test o‘tkaziladi. Bu test eksperimental va nazorat guruhlari o‘rtasidagi farqlarni aniqlash uchun ishlatiladi. Test natijalari va kundalik qaydlar asosida talabalar o‘rtasidagi leksik ko‘nikmalar o‘sishi tahlil qilinadi. Statistik dasturlar yordamida eksperimental va nazorat guruhlari o‘rtasidagi farqlar baholanadi.

Tajriba natijalari ta'lim metodikasini yaxshilash, sirtqi talabalar uchun ingliz tilini o‘rganish samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi. Eksperiment yakuniy hisobot shaklida taqdim etiladi, unda tajriba natijalari, talabalar fikrlari va kelajak tadqiqotlar uchun tavsiyalar kiritiladi.

Bu metodologiya tajriba davomida qat’iy amal qilinishi va natijalarni aniq va ishonchli tahlil qilish imkonini beradi. Talabalar o‘rtasida o‘tkaziladigan har bir test va kuzatuvlar, shuningdek, ularning tajriba davomida yozib boriladigan kundaliklar bu tahlil uchun asosiy ma’lumotlar hisoblanadi. Eksperiment nihoyasida olingan ma’lumotlar asosida o‘quv materiallarini yaxshilash va ta’lim metodikalarini takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Munozara

Ushbu tadqiqot doirasida olib borilgan eksperiment va kuzatuvlar natijalari sirtqi ta'lim oluvchi talabalar o‘rtasida Telegram orqali ingliz tilini o‘rganishning samaradorligini yoritib berdi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Telegram kabi ijtimoiy media vositalaridan foydalanish leksik ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi va bu jarayon bir qator omillarga bog‘liq.

Tadqiqot natijalari Telegram platformasi ta'lim oluvchilarga so‘zlarni yangi kontekstlarda, real vaqt rejimida o‘rganish va qo‘llash imkonini berishi orqali ularning leksik ko‘nikmalarini sezilarli darajada yaxshilashini ko‘rsatdi. Bu platformada taqdim etiladigan turli xil interaktiv materiallar va kommunikatsiya vositalari talabalar o‘rtasida o‘zaro ta'sir va hamkorlikni rag‘batlantiradi. Masalan, talabalar o‘zaro suhbatlar orqali yangi so‘zlarni tezroq o‘zlashtirishadi va bu jarayon ularga tilni chuqurroq tushunishda yordam beradi. Eksperiment davomida talabalar Telegram kanallaridan olingan turli darsliklar va mashqlar orqali o‘z bilimlarini mustahkamlashdi. Misol uchun, darsliklardagi interaktiv mashqlar, video darslar va o‘yinlar orqali talabalar notiqlik mahoratlarini hamda so‘z boyligini oshirishga muvaffaq bo‘lishdi. Talabalar orasida o‘tkazilgan so‘rovnomalar va interv’yular shuni ko‘rsatadiki, ularning ko‘pchiligi Telegram orqali ta'lim olishni qulay va samarali deb topishgan. Talabalar ijtimoiy media orqali o‘rganishni an'anaviy usullarga qaraganda ko‘proq afzal ko‘rishganini bildirishgan, chunki bu usul ularning o‘z vaqtini boshqarishlariga va darslarni o‘zlariga qulay vaqtida o‘tashlariga imkon beradi. Shuningdek, bu jarayon ularning motivatsiyasini oshiradi va o‘z ustida ishlashga undaydi.

Natijada, tadqiqot Telegram kabi ijtimoiy media vositalarining til o‘rganishdagi ahamiyatini tasdiqladi va kelajakda ushbu sohada qo‘shimcha ishlar olib borish uchun poydevor yaratdi.

Xulosa

Telegram ilovasining zamonaviy ta'limdagi roli va uning til o‘rganish jarayonlaridagi ahamiyati muhokama qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Telegram kabi ijtimoiy media vositalari leksik ko‘nikmalarini rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi. Bu platforma o‘quvchilarga turli til resurslaridan foydalanish imkonini beradi va ularning o‘zaro ta'sir qilishini, shuningdek, yangi so‘zlarni tez va samarali o‘zlashtirishini rag‘batlantiradi. Telegram orqali ta'lim olishning eng muhim afzalliklaridan biri bu uning interaktivligi va moslashuvchanligidir. O‘quvchilar o‘zlarining o‘rganish jarayonlarini o‘zlari boshqarishadi, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi va o‘z bilimlarini mustaqil ravishda rivojlantirishga undaydi. Shu bilan birga, bu jarayon o‘qituvchilarga ham o‘quv materiallarini osongina yangilab turish va o‘quvchilarning taraqqiyotini kuzatib borish imkonini beradi. Shuningdek, tadqiqot davomida aniqlangan muammolardan biri bu platformadagi chalg‘ituvchi omillarning mavjudligidir. Bu omillar ba'zi hollarda o‘quvchilarning diqqatini tarqatishi mumkin, shuning uchun bu kabi salbiy ta'sirlarni minimalizatsiya qilish uchun qo‘shimcha choralar ko‘rilishi kerak.

Kelajakda Telegram kabi platformalardan foydalanishni yanada samarali qilish maqsadida o‘qituvchilar uchun maxsus metodik qo‘llanmalar ishlab chiqish, o‘quvchilar bilan muloqot qilish usullarini takomillashtirish va multimedia kontentlarni yanada boyitish tavsiya etiladi. Bu o‘zgarishlar nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o‘quvchilarning til o‘rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Telegram va boshqa ijtimoiy media vositalarining ta'limdagi roli beqiyosdir. Ular nafaqat bilim olish usullarini o‘zgartiradi, balki o‘quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi va ularni global hamjamiyatning faol a'zolari sifatida shakllantirishga yordam beradi. Bu jarayon esa kelajak avlodlar uchun yangi va samarali ta'lim yondashuvlarini yaratish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brown, A. "Interactive Methods in Language Teaching: New Perspectives" // *Modern Language Journal*, 2022. — Vol. 106, No. 2. — Pp. 202-218.
2. Jo‘razoda (Nuriddinova) Mohinaxon Ibodulloxon qizi. Universal educational actions: a modern approach to the development of students' cognitive abilities // *Current Research Journal of Pedagogics*. — 2024. — T. 5, № 05. — C. 41–45. — URL: <https://inlibrary.uz>
3. Johnson, D. & Johnson, F. "Technology Integration in Language Learning: Bridging Gaps". *Educational Technology Research and Development*, 2021. — Vol. 69, No. 2. — Pp. 105-120.

4. Jurazoda M.I. UNIVERSAL EDUCATIONAL ACTIONS: A MODERN APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' COGNITIVE ABILITIES. CRJP 2024, 5, 41-45. <https://doi.org/10.37547/pedagogics-crjp-05-05-08>
5. Krashen, S. "Second Language Acquisition and Second Language Learning". Oxford: Pergamon, 1982.
6. Lee, C. "Motivation and Engagement in Language Learning via Social Media Platforms". Journal of Language Motivation, 2020. — Vol. 15, No. 1. — Pp. 50-65.
7. Smith, J. "Engaging with Language Learners: Social Media in Language Education" // Language Learning Journal. — 2019. — № 47. — Pp. 123-137.
8. Vygotskiy, L.S. "Fikrlash va nutq". Moskva: Pedagogika, 1978.
9. Жураева М. «Обзор методичек и пособий по преподаванию языкознания и литературы до 2000» //Boshlang ‘ich sinf o ‘quvchilarida universal ta’lim faoliyatini shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish nazariyasi va amaliyoti Xalqaro onlayn ilmiy-amaliy konferensiya. – 2023. – С. 331-333.
10. Журазода М.И «Методологические основы универсальных учебных действий.» (2024). Retrieved 2 April 2024, from <https://research-edu.com/index.php/conf1/article/view/62>